

TDAS'ın Tarihi geldi ve hoşuma gitti. Daha önce içeriğini herhalde biliyordum, kapağını da görmüş ve üzerinde konuşmuştuk ama eline alıp bakmak farklı oluyor. Güzel olmuş... Nedendir bilmem, her kitapta aynı duyguya sahip değilimdir. Hepsi iyiydi ama bu seferki özellikle hoşuma gitti.

Bundan sonra neler yazılabilir?

Son beş yılda **TDAS** simgesiyle sekiz kitap çıkardık, ortalama yılda 1,6 kitap yapıyor. Yüksek bir rakam... Başlangıçta hızlı tempo önemliydi ve bunu yaptık, şimdi tempoyu düşürebiliriz. Bunu biraz da kitap okuma hızı ve oranını dikkate alarak yapmak gerekiyor. Tempoyu yarıya indirsek ve mesela yılda ortalama bir kitap uygun olur diye düşünüyorum.

Bu yılın başında ve sonunda toplam iki kitap yayınlandı: **Küresel iç savaş ve Türkiye ile TDAS'ın Tarihi**

. Bundan sonrasında hangi kitaplar olabilir?

Bilineni tekrarlayacaksanız yazmanız gerekmez. Ya bilineni yeniden yorumlayacaksınız, ki bu da farklı bakış açısı ya da yeni bilgi demektir ya da pek bilinmeyeni yazacaksınız.

Bunu yaparken internet ortamını yıllardan beri kullanıyoruz ama yazılı materyal da önemlidir. İkisini birden aradaki dengeyi duruma göre biraz o tarafa biraz bu tarafa kaydırarak kullanmak gerekiyor.

Üç ana konu var gibi görünüyor.

Birincisi; reel sosyalizm tarihinin son dönemidir. Bu sosyalizm kapitalizme nasıl dönüştü? Bu

konuda epeyce yazı yazdım. **Geleceğe Dönüş** ile **Che Guevara-Kısa Uzun Bir Hayat** kitapları nda özellikle bu konu vardır. Che kitabında 1960'lı yıllarda reel sosyalist ülkelerdeki tartışmayı anlattım. Reel sosyalizm tarihe karışmadan 25 yıl kadar önce bazı insanlar nereye gidildiğini görmüşler ve Che de bunlardan birisidir. Kendi aralarında anlaşılamamışlar ve zamanın hakim görüşüne karşı mücadeleyi de kaybetmişler.

Bu konuda Demokratik Almanya Cumhuriyeti tarihi önemlidir ve **1989 Berlin Duvarı** kitabında anlatılmıştır. Ulbricht ile Honecker arasındaki çelişki temelinde reel sosyalizmin geleceğiyle ilgilidir. Ulbricht

Kapital

'in ilk cildinin yayınlanmasının 100. yılında yaptığı konuşmada, sosyalizmi komünizmin ilk aşaması olarak değil de kendi yasaları olan ayrı bir sosyo-ekonomik sistem olarak tanımlar ve marksist olmamakla suçlanır. SBKP'nin de müdahalesiyle görevden alınır, genel sekreterlikten işlevsiz bir göreve getirilir. Sosyalizmin gelişmesinde radikal çizgi değişikliğini savunan Ulbricht'in yerine gelen Honecker eski çizgiyi sürdürür ve 1989'da gösteri yapan onbinlerce insana hayretle bakacaktır. 2005 yılında İmge Yayınevi'nde çıkan ve neredeyse tükenen bu kitabın oldukça olumlu değerlendirilmesi beni özellikle memnun etmişti çünkü kitapta marksist sosyalizm teorisi açık olarak eleştiriliyordu. Bu eleştirinin daha teorik bir ifadesi

Geleceğe Dönüş

'te bulunabilir.

Sosyalizmden kapitalizme geçiş konusunu daha ayrıntılı olarak işlemek gerekiyor.

Önce genel teori konur, ardından somut bir örnekten hareketle genel teori örneklenir.

Bu bağlamda, daha önce de ifade etmiştim, Bulgaristan'ı düşünüyorum.

Bulgaristan, SSCB ile özel ilişkisi olan bir ülkedir. Ekim devrimi SSCB dışında sadece bu ülkede resmi tatil günüydü. Bulgaristan Osmanlı İmparatorluğu'ndan bağımsızlığını Çarlık Rusya'sı sayesinde kazanır ya da Rusya ile Bulgaristan'ın yakın tarihsel ilişkisi devrimden öncedir.

Bulgaristan'da sosyalizmden kapitalizme geçişin özgün yanı bulunuyor: çevre kirliliği ön planda rol oynuyor. Bulgaristan Komünist Partisi'ne karşı ilk kitlesel gösteri 1989 sonbaharında Sofya'da yapılan uluslararası bir çevre konferansı sırasında başlıyor. Hava ve akarsular o kadar

kirli ki, insanlar bunu protesto için sokaklara dökülüyor, ardından konu başka alanlara sığıyor.

Sosyalizmde çevre kirliliği olmaz, denir.

Komşu bir ülkenin tarihini biraz öğrenin, nasıl olduğunu görürsünüz.

Bulgaristan'da hava kirliliğiyle ilgili rakamlar devlet sırrı kategorisine girdiği için açıklanmazdı, bunu da eklemek gerekir.

Hava o kadar kirliydi ki, rakama gerek yok, nefes almak yetiyordu. Mesela ülkenin sanayi merkezlerinden Pilovdi'de...

2005 yılında Goethe Üniversitesi'nde politik bilim bölümünü bitirirken bitirme tezimi Bulgaristan'da sosyalizmden kapitalizme geçiş üzerineydi; bilgiler oradan. Tez ilgi çektiği için bir Alman yayınevini isteği üzerine Almanca olarak da basıldı. Sonraki yıllarda Türkçesini yazmayı sürekli düşündüm ama fırsatım olmadı ve şimdi o bilgiler biraz eskimiş bulunuyor.

Konuya tekrar yönelince yeni başka kaynaklar buldum. Yazarları Bulgar sosyologları ve ne kadar iyi ki kısa sürede Almancaya çevrilmişler, İngilizcede bu kadar kaynak bulamazsınız. Hepsinin ana konusu da sosyalizmden sonraki kapitalizmin ilk yıllarıdır.

Reel sosyalist bir ülkenin sosyalizmden kapitalizme geçişini incelediğinizde bütün sosyalist ülkelerin tarihleriyle ilgili belirlemeleri de zorunlu olarak yaparsınız. **1989 Berlin Duvarı** da sadece DAC tarihini değil, 20. yüzyıldaki reel sosyalizmin iktidar tarihiyle ilgili belirlemeleri zorunlu olarak içeriyordu.

Bu tarihi iyi anlamak istiyorsanız, sosyalizmin 20. yüzyıl iktidar tarihini de yeniden değerlendirmek zorundasınız. Bunu **Geleceğe Dönüş** kitabında genel hatlarıyla yapmaya çalıştım. Mesela Ekim sosyalist devriminin işçiler ve asker elbisesi içindeki köylüler –yoksul köylüler değil- tarafından yapılması gibi... 20. yüzyılın bütün sosyalist devrimlerinde küçük

üreticiliğin büyük rolü bulunuyor ama marksist-leninistler teoriye uysun diye inatla bunun üstünü örtmeye çalışmışlar.

20. yüzyılın ikinci büyük devrimi Çin devrimi aynen böyledir.

Küba'da dersiniz işçi sınıfı ve partisi geri planda kalır; sosyalist devrimin yönetici örgütü 26 Temmuz Hareketi'dir, Sosyalist Parti adını taşıyan komünist partisi değil... Kent ve kır küçük üreticiliğiyle militan öğrenci hareketi devrimde aktif yer alır.

Bulgaristan ile ilgili yeni kitapları karıştırırken bir belirleme özellikle dikkatimi çekti. 1960 başlarında ülkede büyük bir çelik kombinası yapılıyor. Yazara göre binlerce işçinin çalışacağı bu kombina sadece ekonomik olarak değil başka yönlerden de çok önemliydi. Bulgaristan'da yaklaşık 15 yıldır proletarya diktatörlüğü vardı ama görünürde proletarya yoktu; cılız ve dağıntıktı. Bu kombinayla proletarya görünür duruma gelecekti.

Aynı belirleme SSCB için yapılabilir. Ülkede hızlı sanayileşmenin sonuçlarından birisi de nüfusun onda biri bile olmayan proletaryanın görünür duruma gelecek kadar çoğalmasıydı.

Konuyu uzatmayayım çünkü yazdıkça yazacağım geliyor.

Bu konuyu yazmak gerekir.

Bu bağlamda Çin Halk Cumhuriyeti ayrı bir örnektir, reel sosyalist ülkelerle benzeyen ve benzemeyen yanları vardır, ayrıca incelenmesi gerekir.

Bu konunun da yazılması gerek ama hazır olduğumu söyleyemem, epeyce okumam gerekiyor.

Başlangıçta sözünü ettiğim üç ana konudan ikincisi örgütlenmeyle ilgilidir. Temsili demokrasi

değişik ülkelerdeki farklı örnekleriyle tıkanmış durumdadır ve buna karşı sağdan ve soldan üretilen alternatifler vardır. Yeni örgütlenme anlayışlarını incelemek gerekiyor, mesela Fransa'daki sarı yelekliler gibi... Taban örgütlenmesi mi diyeceksiniz, yakından incelerseniz cevabın bu kadar basit olmadığını görürsünüz.

Bunları sonraki yazıya bırakayım...